

מרצה: ד"ר מרי תותרי

נשים פלסטיניות – אזרחות סוג ג'

לאחרונה קראתי מאמר של יואב פלד שמדבר על אזרחים ערבים כאזרחים סוג ג' וזאת לאור העלייה מאתיופיה. חשבתי איזה סוג אזרחיות הן הפלסטיניות?

בניגוד למה שהתקשורת מציגה - ערבים מהווים 16 נקודה משהו אחוז מהאוכל. מי שמדבר על 20 אחוז כולל גם דרוזים מרמת הגולן ואזרחי מזרח י-ם. בהרצאתי, אדבר על 16 האחוז שהגדרתי בתחילת דברי.

נשים ערביות מופלות אפליה כפולה – כערביות (בתוך החברה הישראלית) וכנשים (בתוך החברה הערבית הפטריאכלית).

ישראל מדורגת במקום 23 מבין 177 מדינות במדד הפיתוח האנושי של האו"ם בשנת 2007/8. אם נבדוק את החברה הערבית בישראל בנפרד מהחברה היהודית בישראל נראה שהיא מדורגת במקום ה-62 – כלומר יש פער של קרוב ל-40 דירוגים.

מרי הציגה טבלה של דירוג הרשויות המקומיות לפי נתוני הלמ"ס. הדירוג נעשה לפי קריטריון של אשכול כלכלי-חברתי + מספר תושבים ערבים/יהודים באשכול + אחוז מכלל התושבים הערבים/יהודים בישראל.

רשויות ערביות, ובתוכן נשים ערביות, נמצאות בעיקר באשכולים הנמוכים.

בעבר, ה-OECD לא רצה להכניס את ישראל בשל הפער בתעסוקה בין יהודים לערבים.

לפי עיתון דה-מרקר (מרץ 2010) – עיתון שהוקדש למצב הערבים בשוק התעסוקה - ערבים מהווים 20 אחוז מאוכלוסית ישראל אך אחראים ל-8 אחוז מהתוצר. הסיבות – אפליה, חסמים והסתגרויות.

שיעור המשפחות העניות בקרב ערבים הוא 50 אחוז.

ההכנסה הממוצעת למשק בית ערבי היא רק 57 אחוז מזו של משק בית יהודי.

51.4% משפחות ערביות מתחת לקו העוני לעומת 15% משפחות יהודיות.

שיעור ההשתתפות של ערבים ככלל בכוח עבודה – 40 אחוז. נשים פחות מ-20 אחוז.

הנתונים נכונים גם לגבי דרוזים שמתגייסים לצה"ל.

לפני שה-OECD הכניסו את ישראל -

הארגון הבהיר שלא יצרף את ישראל לפני שפערים אלו יתוקנו. לאור הצהרות אלה, רה"מ בנימין נתניהו הקים 4 ועדות שיעבדו על צמצום פערים אלו.

הישגים השכלתיים

אחוז אנאלפבטים בישראל עמד על 4.6 אחוז, לפי הפירוט הבא :

13.4 אחוז נשים ערביות עונות להגדרה זו לעומת 3.4 אחוז נשים יהודיות. בקרב הנשים הערביות מדובר בעיקר במבוגרות יותר או בנשים בכפרים הלא מוכרים.

5.5 מהגברים הערבים עונים להגדרה זו לעומת 1.9 אחוז מהיהודים.

8.2 אחוז מכלל הסטודנטים הם סטודנטים ערבים.

9 אחוז סטודנטים לתואר ראשון BA

4.1 אחוז סטודנטים לתואר שני MA

3.3 אחוז סטודנטים לתואר שלישי PHD

אחוז האקדמיים בקרב ערבים נוצרים הוא 12.6% לעומת מוסלמים - 5.1% ולעומת דרוזים - 7.8%

נקודת המוצא של יהודים ערבים היא שונה לחלוטין מבחינת הנגישות להשכלה גבוהה. התקצוב ליהודים גבוה בהרבה.

בנוסף ולדעתי, ב"ס ערבים לא מקנים מספיק כלים לתלמידים. חשוב לי לומר זאת כי אני לא רוצה להציג ערבים רק כקורבנות. יש לנו גם יכולת בחירה ויכולת לשנות.

הקהל: מה לגבי אוניברסיטאות בירדן?

מרי: הן מאוד יקרות. המחיר נקבע לפי מה שאת רוצה ללמוד. ברפואה למשל, שכר הלימוד גבוה מאוד.

אני חושבת שצריך להלחם בנורמה הישראלית של הגבלת גיל הכניסה לאוניברסיטאות בישראל ואני גם חושבת שלא צריך ללכת ללמוד בירדן.

המדינה מסבסדת כל תלמיד שלמוד בישראל ומי שהולך לירדן - מוריד נטל זה מהמדינה. למה לעשות כך?

קושי נוסף הוא שירדנים מאוד לא אוהבים את הערבים מישראל והערבים שם מבודדים חברתית ותרבותית. הערבים מישראל לומדים בעיקר בשתי אוניברסיטאות בירדן והן כמעט בלעדיות לסטודנטים ערבים מישראל.

ג'אדה (מהקהל) מספרת על התואר השני של באוניברסיטת חיפה וכמה הכיבוש מוטמע במערכת החינוך כאן. לדעתה, זו נקודה לרעת החינוך בישראל.

מרי: כדי ללמוד בירדן צריך ללמוד ערבית כי הערבים פה לא יודעים טוב ערבית.

כל מי שמוציא מעל 700 בפסיכומטרי -

15 אחוז מהיהודים ילכו לרפואה

95 אחוז מהערבים ילכו לרפואה

בשנת 2005 -

רק 8.7% מהערבים החזיקו תארים אקדמיים וזאת לעומת 20 אחוז מיהודים.

77 אחוז מהערבים בעלי התואר מועסקים אך ורק מחציתם מועסקים בעבודות התואמות את הכשרתם.

שיעור הסטודנטיות הערביות-

נשים מהוות 54% מתוך כלל הסטודנטים הערבים -

57 אחוז בתואר ראשון

45 אחוז בתואר שני

26 אחוז בתואר שלישי

המכשולים העיקריים העומדים בפני ערביה בישראל:
מרחק גיאוגרפי

הערכים והנורמות השמרניות
תנאי קבלה לאוניברסיטאות
מחסום השפה

ראדה (מהקהל) מדברת על זה שבזמן לימודיה ראתה שהרבה מאוד מהערבים לא יודעים עברית וזה מאוד מקשה עליהם.

מרי : ברור שלערבי הרבה יותר קשה להתקדם אבל זה אפשרי. כמובן שזה כרוך בהרבה יותר מאמץ בשל כל המחסומים והכשלים. אני מנסה לחנך את הסטודנטיות הערביות לעשות כמיטב יכולתן. יש לי הרבה ביקורת על התנהלות המדינה אבל אני גם חושבת על האחריות של האוכלוסיה הערבית עצמה.

מה לומדות הסטודנטיות הערביות ?

רק 3.2 אחוז המשיכו את לימודיהן האקדמיים לעומת 13.6 אחוז מהיהודיות.

רוב הסטודנטיות לומדות מדעי רוח וחברה. 95 אחוז לומדות במכללות לחינוך והוראה.

נשים באקדמיה -

יש 2 פרופסוריות ערביות -
1. האולה אבו בכר
תחום בריאות הנפש ומגדר
מכללת עמק יזרעאל

2. פאדיה נאסר אבו אל היגא
תחום חינוך
אוניברסיטת חיפה

שוק התעסוקה

גברים משתכרים כ 60 אחוז יותר מנשים והם מהווים 52 אחוז מהשכירים במשק.
משכרותם גבוהה ביותר מ50 אחוז.

הכנסה חודשית למנהל גבר גבוהה בכ 50% יותר משל מנהלת אשה.
גם כאשר מדובר בעובד בלתי מקצועי – גבר מקבל כ 50 אחוז יותר מאשה.

נשים בשרות המדינה - הרוב פקידות בדרגים נמוכים יותר ומעט במצויות בפסגה.
כך בביטחון פנים, משרד רה"מ, אוצר, חינוך ומשפטים.

השתתפות נשים ערביות בשוק העבודה -

לפי נתוני הלמ"ס בשנת 2006 – 18.7 אחוז ערביות מועסקות וזאת לעומת 54 אחוז יהודיות.
הנתונים מראים כי נשים ערביות מהוות מיעוט קטן בשוק התעסוקה.

במה ערביות עובדות?

סקטור ציבורי
קרוב לבית
מקצועות צוארון לבן, מקצועיים וחצי מקצועיים – מורות, אחיות, עו"סיות

נשים ללא השכלה -
מכירות
תעשיות מסורתיות
שירותי ניקיון

מהן הסיבות להשתתפות הכה נמוכה?

רק 3.2 מאזורי תעשייה ומסחר שהקימה הממשלה הם במגזר הערבי. אין מסגרות להכשרת נשים לתעסוקה. העדר מקומות עבודה. העדר תחבורה ציבורית. העדר מסגרות לילדים מתחת גיל 3 בשילוב עם חלוקת התפקידים בבית.

מחקר שכלל 1200 נחקרים - 82 אחוז אמרו שיציאת נשים לעבודה תתרום לקידום מעמדה בחברה.

ייצוג פוליטי של נשים בישראל ובעולם -

אחוז הנשים בפוליטיקה בכל העולם נמוך מחלקן באוכלוסיה - מלבד מדינות סקנדינביה שם זה קרוב ל 40 אחוז. ב 2002 דורגה ישראל במקום 54 מתוך 124 מדינות שנבדקו. ייצוג נשים בישראל 13.5 אחוז (כמו ארה"ב). באירופה מדובר ב 17 אחוז.

רק 3 נשים ערביות היו ח"כיות -

- חוסנייה גבארה - מרץ
- נדיה חילו - עבודה
- חנין זועבי - בבלד

אלימות נגד נשים

אין מחקרים בנושא ולכן אין נתונים חד משמעיים - יש כאלה שטוענים 8-10 רציחות בשנה ויש כאלה שטוענים שזה 40 בשנה.

תופעה רווחת יותר אצל דרוזים ובדווים אבל גם אצל מוסלמים ונוצרים.

בירדן מדובר על 40 רציחות בשנה, בלבנון 12 רציחות בשנה ובעזה 20 רציחות בשנה.

בישראל, משפחת אבו אגנם מרמלה רצחה 7 נשים מהמשפחה בשנה אחת.

40 אחוז מהנשים בנגב חיות במשפחות פוליגמיות.

ג'דיר (שאלה מהקהל): איך אנחנו יכולות לשדרג עצמנו לאזרחיות מסוג טוב יותר?

מרי : עלינו לקחת אחריות על מצבנו ולפעול לשינוי. אליטות ערביות עוזבות כפרים ועוברות לערים של יהודים וזאת בשל התפרקות החברה הערבית. לנשים ערביות יש הרבה יוזמות והן עושות הרבה על אף שאין שינוי גדול. יש לנו הרבה תחלואות לטפל בהן.

